

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania A. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Sosnowcu
z udziałem zainteresowanego G. C.
o zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 28 czerwca 2023 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 16 lutego 2022 r., sygn. akt III AUa 2328/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(I.T.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 września 2019 r., XI U 80/19, Sąd Okręgowy w Katowicach zmienił decyzję z 6 listopada 2018 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Sosnowcu w ten sposób, że stwierdził, iż A.P. jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od kwietnia 2016 r. do marca 2017 r. oraz oddalił odwołanie od decyzji z 30 października 2018 r. i zasądził od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 16 lutego 2022 r., III AUa 2328/19, oddalił apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku oraz zasądził od niego na rzecz organu rentowego kwotę

4.050 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenie: 1) art. 115 § 1 ustawy - Ordynacja podatkowa w związku z art. 366 § 1 k.c., art. 22 k.s.h. i art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (ustawa systemowa); 2) art. 5 k.c.; 3) art. 24 ust. 5b ustawy systemowej.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości - a to, art. 115 § 1 Ordynacji podatkowej, art. 22 k.s.h. oraz art. 24 ust. 4 i art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 366 k.c. i art. 5 k.c. - w kontekście wzajemnej relacji tych przepisów i ich stosowania, w sytuacji analogicznej do sytuacji wnioskodawcy. Zdaniem skarżącego konieczne jest ustalenie, czy art. 115 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej nakłada na organ rentowy bezwzględny obowiązek wydania decyzji, o której mowa w tych przepisach co do wszystkich wspólników spółki jawnej, czy też pozostawia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych pewną dowolność wyboru oraz wskazania, jakimi kryteriami organ ten powinien się kierować oraz jakie przesłanki badać.

Zdaniem wnioskodawcy skarga kasacyjna jest również oczywiście uzasadniona wobec tego, że w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny uznał, iż doręczenie upomnienia jest środkiem egzekucyjnym, który powoduje zawieszenie biegu przedawnienia od dnia jego doręczenia, co spowodowało błędne zastosowanie przepisów prawa materialnego.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, w tym, kosztach zastępstwa procesowego przed Sądem pierwszej i drugiej instancji oraz w postępowaniu kasacyjnym, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem pierwszej i drugiej instancji oraz w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego między innymi obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu bada tylko powołane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie, zaś cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie przez skarżącego istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa

polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta "oczywistość" i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Z powyższego wynika, że zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej może jedynie dotyczyć uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365).

W rozpoznawanej sprawie żadna taka okoliczność nie miała miejsca. Skarżący nie zdołał wykazać tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przedewszystkim nie budzi wątpliwości wykładnia powoływanych przez skarżącego przepisów.

W wyroku z dnia 18 października 2012 r., I FSK 1970/11 (Przegląd Orzecznictwa Podatkowego 2012 nr 6, s. 540-543; LEX nr 1252910) Naczelny Sąd Administracyjny przyjął, że orzeczenie o odpowiedzialności wspólników rozwiązanej spółki cywilnej za jej zobowiązania podatkowe powinno nastąpić na podstawie art. 115 § 1 i 4 w związku z art. 108 § 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania z udziałem wszystkich wspólników tej spółki jako stron tego postępowania, w ramach jednej decyzji adresowanej do tych wspólników. Należy jednakże zauważyć, że rozstrzygnięcie takie zapadło z uwzględnieniem faktu, że decyzja wydana w tym postępowaniu obejmowała zarówno wymiar podatku wobec zlikwidowanej spółki, jak i orzeczenie o odpowiedzialności byłych wspólników za zaległość wynikłą z tytułu tego zobowiązania (podobnie w uchwale składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 stycznia 2017 r., I FPS 6/16, ONSAiWSA 2017 nr 3, poz. 35 oraz w wyroku NSA z dnia 5 września 2013 r., I FSK 1338/12, LEX nr 1369531).

W związku z powyższym w najnowszym orzecznictwie Naczelnego sądu Administracyjnego wprost stwierdzono, że postępowanie prowadzone na podstawie art. 115 § 1 i 2 Ordynacji podatkowej, jeżeli nie obejmuje określenia wysokości zobowiązania podatkowego (lub innego rozstrzygnięcia w sprawach, o których mowa w art. 108 § 2 pkt 2 Ordynacji podatkowej), nie musi być prowadzone w jednym postępowaniu wobec wszystkich wspólników spółki osobowej i nie musi być zakończone wydaniem jednej decyzji w tej sprawie. W tym przypadku jest jedynie kwestią techniczną to, czy organ prowadzi jedno, czy wiele postępowań wobec osób, na które przenoszona jest odpowiedzialność za zobowiązania podatnika (wyrok NSA z dnia 26 kwietnia 2022 r., III FSK 502/21, LEX nr 3503991).

Nie zachodzi także przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z uwagi na przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że doręczenie upomnienia jest środkiem

egzekucyjnym, który powoduje zawieszenie biegu przedawnienia od dnia jego doręczenia. Prezentowany przez Sąd drugiej instancji pogląd ma bowiem potwierdzenie w orzecznictwie. W wyroku z dnia 19 maja 2021 r., II USKP 53/21 (OSNP 2022 nr 3, poz. 28; OSP 2022 nr 12, poz. 108, z glosą J. Szyjewskiej-Bagińskiej) Sąd Najwyższy przyjął, że bieg terminu przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy ulega zawieszeniu od dnia dokonania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych pierwszej czynności, o której powiadomiono strony, we wszczętym z urzędu postępowaniu w sprawie wydania decyzji stwierdzającej, że dany podmiot jest dłużnikiem z tytułu nieopłaconych składek oraz ustalającej kwotę zaległości składkowych - art. 24 ust. 5f ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm. (podobnie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2022 r., II USKP 115/21, LEX nr 3412164).

Natomiast w wyroku z dnia 16 grudnia 2021 r., II USKP 162/21 (LEX nr 3537310) Sąd Najwyższy podkreślił, że art. 24 ust. 5f ustawy systemowej (zmieniony przez art. 1 pkt 7 lit. d ustawy z dnia 24 czerwca 2021 r., Dz.U. z 2021 r. poz. 1621) stanowi, że bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu od dnia wszczęcia przez ZUS postępowania w sprawie wydania decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna. Absolutnie jednoznacznie wynika z niego, że bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu "od dnia wszczęcia postępowania", co niewątpliwie następuje wcześniej niż wydanie decyzji. Dokonana - na mocy ustawy z dnia 24 czerwca 2021 r. - modyfikacja art. 24 ust. 5f ustawy systemowej, bynajmniej nie zmieniła zasadniczej treści przepisu co do momentu zawieszenia biegu terminu przedawnienia. Poprzednio obowiązująca jego wersja również zakładała bowiem, że w przypadku wydania przez ZUS decyzji ustalającej obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, podstawę wymiaru składek lub obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia, bieg terminu przedawnienia ulega zawieszeniu "od dnia wszczęcia postępowania" do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna. W obu zatem brzmieniach tego przepisu bieg terminu

przedawnienia ulegał zawieszeniu "od momentu wszczęcia postępowania" w sprawie wydania odpowiedniej decyzji.

Sąd Najwyższy uznał, że skoro ustawa systemowa nie określa samodzielnie (autonomicznie) daty wszczęcia postępowania należy odwołać się do przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Postępowanie administracyjne jest wszczynane zgodnie z art. 61 § 1 k.p.a. na wniosek, bądź z urzędu. O ile w przypadku postępowania na wniosek o dacie jego wszczęcia rozstrzyga art. 61 § 3 i 3a k.p.a., o tyle w odniesieniu do postępowania z urzędu wobec braku bezpośredniego przepisu, należy odwołać się do dorobku orzecznictwa i doktryny. W orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego przyjęto, że datą wszczęcia postępowania z urzędu jest dzień pierwszej czynności dokonanej w sprawie, której postępowanie dotyczy, przez organ do tego uprawniony, działający w granicach przysługujących mu kompetencji, pod warunkiem, że o czynności tej powiadomiono stronę (por. wyroki: z dnia 20 lutego 2020 r., II GSK 3776/17, LEX nr 3065378; z dnia 25 listopada 2011 r., II OSK 1679/10, LEX nr 1151992; z dnia 8 grudnia 2017 r., II OSK 815/16, LEX nr 2450639; z dnia 8 grudnia 2017 r., II OSK 650/16, LEX nr 2450638; z dnia 10 czerwca 2014 r., II OSK 69/13, LEX nr 1519420; oraz M. Romańska, komentarz do art. 61 k.p.a. (w:) Knysiak-Sudyka H. (red.), Kodeks Postępowania Administracyjnego. Komentarz, wyd. II, 2019). Takie też stanowisko podzielane jest w nowszych orzeczeniach sądowych por. wyroki Sądów Apelacyjnych: w Gdańsku z dnia 14 marca 2018 r., III AUa 1119/17, LEX nr 2545130; w Łodzi z dnia 13 marca 2019 r., III AUa 803/18, LEX nr 2665808 i z dnia 6 lipca 2021 r., III AUa 1908/20, LEX nr 3230513 oraz w Szczecinie z dnia 5 grudnia 2019 r., III AUa 501/18, LEX nr 2773683; a także wyroki Wojewódzkich Sądów Administracyjnych w Gliwicach z dnia 26 lutego 2020 r., I SA/GI 1321/19, LEX nr 2837757 oraz w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 21 października 2021 r., II SA/Go 813/21, LEX nr 3253749). Najnowsze orzecznictwo sądowe koryguje w ten sposób dotychczasowe, niezbyt precyzyjne orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2013 r., I UK 613/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 44).

Powołane wyżej rozstrzygnięcia potwierdzają zatem poprawność dokonanych przez Sąd Apelacyjny czynności, stąd nie może być mowy o

oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wobec naruszenia wskazanych przez skarżącego przepisów.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[as]

(I.T.)